

стиля отношений со студентами, попытаться построить новые отношения, не похожие на прежние.

Диалог – это разрушение рамок, расчистка площадок, освобождение от стереотипов. Подтверждением этому может служить одно из занятий, посвященное сущности процесса воспитания. Цель занятия: усвоить ведущие понятия: "воспитание", "воспитательная работа", "воспитательный процесс", "система воспитания", "самовоспитание", "критерии воспитанности"; раскрыть закономерности и движущие силы воспитательного процесса. Каждая микрогруппа (их у нас, как правило, три-четыре) получает свой вопрос: 1. Как я понимаю, что такое воспитание? 2. Что мне необходимо для самовоспитания? 3. По каким критериям я бы оценил уровень своей воспитанности? На подготовку и обсуждение вопросов в микрогруппах дается примерно сорок минут. На занятиях мы широко практикуем деление академической группы на микрогруппы, причем микрогруппы могут меняться как по количеству, так и по представительству. Задача педагога – поработать внутри каждой группы. В каждой микрогруппе работа осуществляется следующим образом. Выделяется лидер, который как бы ведет группу и обобщает все высказанные суждения. Нужно отметить, что этот процесс бывает довольно сложным. Но самое важное в этой работе, чтобы каждый высказал свою точку зрения, обращаясь к своему личному опыту, знаниям, представлениям по обсуждаемой проблеме.

После работы в микрогруппах идет коллективное обсуждение в следующем порядке. Выступают лидеры каждой подгруппы по обсуждаемой проблеме, то есть, что получилось в результате их совместной работы (предварительно каждая микрогруппа рассказывает, как шел процесс работы внутри микрогруппы), затем делаются дополнения другими членами микрогруппы, задаются вопросы выступающим, далее – ответы на эти вопросы. Так выступает каждая микрогруппа. Преподаватель обобщает все высказывания, у студентов появляется потребность к теоретическому осмыслению того, что ими обсуждалось, то есть обратиться к самостоятельной работе с литературными источниками, с учебной литературой.

Для активизации самостоятельной работы студентов мы привлекаем их к подготовке и обсуждению докладов и рефератов, обзоров новинок педагогической литературы, широко используем на практических занятиях педагогические ситуации с использованием элементов деловых игр для моделирования и проигрывания реальных психолого-педагогических сюжетов, дискуссии, круглые столы, конференции по актуальным вопросам, работу по методике "малых групп", парадигмы (метод формирования у студентов умения ориентироваться в педагогическом наследии, произведениях педагогов прошлого, опыта педагогов-новаторов), привлекаем студентов к анализу собственной учебно-воспитательной работы в школе в период педагогической практики. В работе со студентами используется все многообразие форм и методов, активизируются творчество и самостоятельность будущего педагога.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ

Крамущенко Л.В., Шматченко С.О. (Полтава)

Управління – складний процес, який неможливо виконати успішно, керуючись завченими формулами і постулатами. Сутність сучасного менеджменту полягає в оптимізації конкретних завдань управління завдяки раціональному та оптимальному використанню ресурсів: матеріальних, матеріально-технічних, кадрових, фінансових тощо. Тому однією із актуальних проблем сучасного керівника є проблема професійного росту, або професійної кар'єри працівників освітньої галузі як однієї із складових особистого розвитку, підвищення рівня знань, вмін та компетентності, тобто постійного руху до успіху [1].

На розв'язання цих завдань спрямовані Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті (2001), Закон України „Про вищу освіту” (2002), Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні (2004) та ін.

Об'єкт дослідження – процес професійного розвитку вчителів середніх навчальних закладів[3].

Предмет дослідження – технологія управлінської діяльності з підвищення рівня професійного розвитку вчителів середніх навчальних закладів.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі управління процесом професійного акме-зорієнтованого розвитку вчителів, яка активізує їхню готовність до професійного самовдосконалення.

Концептуальна ідея проведеного дослідження полягає в тому, що управління процесом професійного розвитку розглядається як підсистема управління навчальним закладом і як цілісний процес, що передбачає надання керівником управлінської підтримки, яка стимулює учителів до професійного самопізнання і самовдосконалення та суспільному визнанні.

Гіпотезою дослідження стало припущення про те, що стимуляція педагогів до професійного розвитку і саморозвитку буде сприяти така модель управління, яка передбачає: 1) адаптацію до особистісних особливостей педагогів; 2) опору на наявні й потенційні можливості їхньої особистості; 3) використання суб'єктивного досвіду вчителів. Послідовне і цілеспрямоване впровадження такого людино-центричного підходу в управлінні процесом професійного розвитку вчителів забезпечить актуальні умови для діяльності навчального закладу[2].

Відповідно до об'єкта, предмета, мети, концепції та гіпотези визнано основні завдання дослідження: 1) з'ясувати сутність і структуру поняття „управління”, визначити функції управління на сучасному етапі. Дослідити особливості діяльності вчителів з професійного самовдосконалення, самоосвіти у процесі професійної діяльності. З'ясувати основні причини, які гальмують професійний ріст вчителів; 2) визначити компоненти та виявити рівні сформованості професійної готовності учителів до самовдосконалення; 3) Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель управління процесом професійного розвитку вчителів; 4) виявити умови ефективного формування прагнення до професійного зростання.

Основними складниками управлінської діяльності керівника школи у цій моделі є наступні чиники:

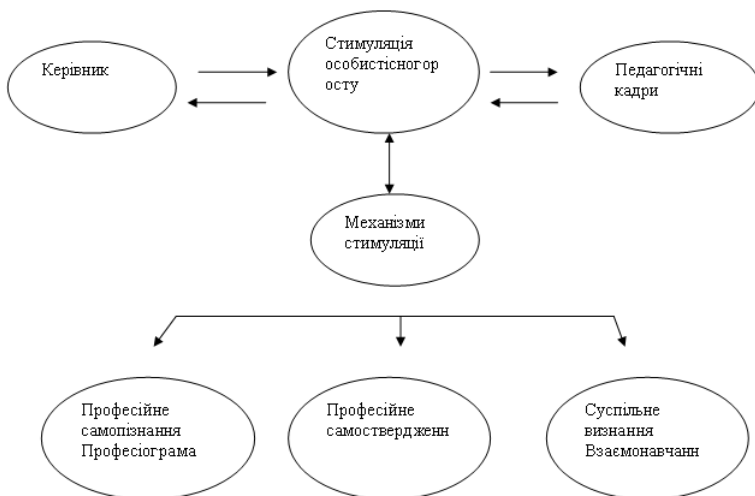
а) адаптація роботи з професійного удосконалення до особистісних особливостей педагогів;

б) опора на наявні й потенційні можливості вчителів;

в) спираючись на суб'єктивний досвід учителів, стимуляція їх до рефлексивної діяльності;

г) поглиблення мотивації професійного самовдосконалення засобами фасилітуючої управлінської взаємодії.

Структурна схема особистісно зорієнтованої моделі управління процесом професійного росту вчителів

Дана модель пройшла експериментальне випробування у загальноосвітній школі № 25 м. Полтави. Програма дослідної роботи здійснювалася у два етапи.

Перший етап - діагностичний: проводилося визнання особливостей мотиваційної сфери педагогів школи. При цьому враховувалися наявність двох груп мотивів: сприймаючих і реально діючих.

Використовувалися такі методи і методики роботи з вчителями: індивідуальні бесіди, спостереження, анкетування, вивчення й аналіз результатів професійної діяльності, конкурси, результати атестації.

Критеріями позитивних зрушень у розвиткові мотиваційної сфери ми обрали:

1. творча активність вчителів, використання інноваційних підходів у навчанні;
2. прагнення вчителів до самоаналізу професійної діяльності;
3. обізнаність у сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки, культури.

Другий етап – корекційно-формуючий: створювалися умови для стимуляції мотивів професійного самовдосконалення, реалізації акме-зорієнтованого підходу у самостійній роботі. Проводилася відповідна робота з вчителями: ділова гра, відкриті уроки. Проводилися консультування вчителів з питань професійного росту, обговорення уроків, здійснювалася презентація творчих задумів уроків, відбувалася дискусія.

При цьому ми враховували особливості, традиції в організації методичної роботи з вчителями, які склалися в цій школі. Так, вивчення досвіду управлінської діяльності керівників загальноосвітньої школи № 25 м. Полтави засвідчило, що ця робота в цілому має спрямовуватися на підвищення рівня роботи з професійного самовдосконалення.

Для дослідження ми обрали 10 вчителів різної вікової групи: 15% молоді вчителі початківці, 45% - вчителі які пропрацювали 5 -7 років, 40% вчителі, які пропрацювали більше 10 років. На початку своїх досліджень ми відвідали по 3 уроків в кожного вчителя ми ставили перед собою завдання прослідкувати які прийоми і методи використовують вчителі на уроках, чи використовують вони нові освітні технології.

На основі аналізу одержаних результатів нами визначено динаміку розвитку мотивації щодо професійного самовдосконалення.

Динаміка розвитку мотивації професійного самовдосконалення вчителів загальноосвітньої школи № 25 м. Полтави

Рівні розвитку мотивації професійного самовдосконалення	Етапи експериментального дослідження	
	Початок дослідної роботи	Завершення дослідної роботи
Елементарний	15%	
Базовий	30%	10%
Досконалий	55%	70%
Творчий	----	20%

Порівняльний аналіз результатів дослідження на початку і після завершення дослідницької роботи показав, що має місце тенденція до позитивних зрушень у професійальному розвитку вчителів. Це дає підстави стверджувати ефективність у гіпотезі припущень щодо моделі управління процесом професійного розвитку педагогів.

Таким чином, ми бачимо, що вчителів зріс інтерес до професійного самопізнання, змінилося ставлення до образу „Я і моя професія“ – а це першим кроком до самопізнання і до професійного росту. А також зросло прагнення до самоаналізу а педагогічній діяльності.

Література

1. А.А. Дубасенюк. Психолого-педагогічні фактори професійного становлення вчителя. – Житомир, 1995
2. Професійна підготовка педагогічних працівників. Науково-методичний збірник. Київ-Житомир – 2000.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ЦІЛЬОВОГО ТА ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТІВ У ПОВУДОВІ СПЕЦКУРСІВ

Крат Р.В. (Полтава)

Основна ідея оновлення напрямку підготовки спеціалістів відповідно до кредитно-модульної системи освіти, полягає в індивідуалізації освіти, збільшенні її функціональності та ефективності. Тому, значної уваги у вищій школі заслуговують спецкурси та курси за вибором, покликані деталізувати, конкретизувати аспекти професійної діяльності, розкривати основні перспективи розвитку науки, її невирішені проблеми, розвивати уміння зважувати альтернативні тлумачення, бачити і знаходити неординарні, нестандартні шляхи розв'язку проблем тощо.

Але питання планування і розробки спецкурсів залишається варіативним і альтернативним для кожного навчального закладу. Державні програми відсутні, викладачі розробляють їх індивідуально, враховуючи специфіку спеціальності, або ж запозичують авторські програми. Постає проблема єдиного алгоритму побудови спецкурсу з урахуванням основних завдань і вимог.

Спецкурс являє собою системне утворення, що включає: 1) цільовий; 2) змістовий; 3) процесуальний та 4) результативний компоненти [3].

Пропонуємо розглянути особливості розробки цільового та змістового компонентів спецкурсу на прикладі спецкурсу "Використання інформаційних комп'ютерних технологій та телекомунікаційних систем у вихованні школярів" в рамках педтехнологій.

Перш за все, необхідно визначити методологічну основу побудови моделі спеціальної підготовки. В основі моделі повинні розміщуватися базові дисципліни, в ході вивчення яких у студентів формуватимуться знання та вміння, що використовуватимуться як опорні при засвоєнні змісту спецкурсу.